

Dibuixar l'aire de les muntanyes

Autoria: Jean Marc Rochette
 Títol: *La darrera reina*
 Traducció de Miquel Bassols
 Editorial: Símbol Editors, Sant Cugat, 2024
 240 pàgines

El llenguatge del còmic té diverses particularitats però n'hi ha una que ve especialment a tomb pel que volem explicar aquí. El llenguatge del còmic es basa en les imatges perquè en comptes d'articular paraules que formen frases, articula vinyetes que formen seqüències. Pot haver-hi text, és clar, però el text no donarà mai tot el sentit, ni tota la profunditat del relat. Si voleu llegir un còmic (o una historieta o una novel·la gràfica, perquè el nom no fa la cosa) cal que llegiu les imatges. Val la pena recordar això a l'hora de parlar de *La darrera reina*, una majestuosa obra que és una carta d'amor a la natura, una brillant defensa del poder de l'art com a medi de curació i una mirada gens ingènua a les terribles seqüeles que deixen les guerres.

La darrera reina està escrita i dibuixada pel pintor, escultor i escriptor Jean-Marc Rochette, i va ser publicada inicialment per la prestigiosa editorial belga Casterman. La història, ambientada a la França de principis del segle XX, segueix les passes d'Édouard Roux, un soldat que va quedar desfigurat durant la Primera Guerra Mundial i que trobarà refugi al taller de Jeanne Sauvage, una escultora animalista que

reconstruirà el seu rostre amb una mena de pròtesi o màscara i que l'introduirà al món artístic de Montmartre. A canvi, Édouard la portarà a descobrir el massís del Vercors, als Alps, i allà, entre les imponents muntanyes, li explicarà la història de l'últim os que va veure quan encara era un nen. L'existència d'aquest enorme animal serveix alhora com a diagnòsi de l'ecosistema actual i com a metàfora d'allò que pot arribar, tal com se'ns adverteix en el llibre: "Mentre els ossos regnin a les muntanyes, el sol sortirà al matí. Però la nit que mori l'última reina, serà el començament de l'edat fosca".

En la seva anterior obra, la molt recomanable *El llop*, Rochette ja va demostrar la seva extraordinària capacitat per a retratar la muntanya. No es només una qüestió d'habilitats tècniques o de perícia gràfica, sinó de coneixement i de sentiment. Llegir les pàgines de *La darrera reina* és endinsar-se en la natura que se'ns mostra, és sentir la presència imponent de les muntanyes i notar que el seu aire fred i pur ens omple els pulmons. Rochette sap traslladar en aquestes pàgines la bellesa serena d'una natura que ell mateix ha viscut i experimentat —viu en aquests paratges i des de la finestra del seu estudi contempla un pic de 4.000 metres, la Dòma de nèu dels Escrinhs— de tal manera que les seves imatges no representen un escenari que ha vist de passada sinó un territori físic i emocional que trepitja cada dia, que coneix des de fa anys i que estima. I això es nota. Per copsar aquesta bellesa i aquesta força tectònica de l'entorn, el dibuix de Rochette adopta si cal solucions pròpies de la pintura —no estem lluny dels paisatges que va pintar Emil Nolde—, oscil·lant entre el realisme i l'abstracció per aconseguir que el seu retrat de la muntanya guanyi en emoció. Per això, com dèiem a l'inici, és necessari llegir les imatges.

La darrera reina tracta de les seqüeles de la guerra, de la redempció, de l'art i l'amor com a mitjans de curació i transformació personal, del feminisme i de l'empoderament. Però sobretot, i prenent com a punt de partida la història de l'últim os de la zona, ens proposa reflexionar sobre la pèrdua de la biodiversitat i ressalta la importància de preservar l'equilibri entre l'ésser humà i la naturalesa. La bellesa de la natura s'alterna amb la crueltat de la guerra, fent que aquests dos universos xoquin frontalment. En realitat, aquest llibre sembla construït a partir de les oposicions: el paisatge alpí contra la vida urbana, l'art contra la guerra. Fins i tot trobem una estimulante confrontació entre la cultura dels cenacles artístics i la intuïció autèntica i

visceral (antiacadèmica) de qui s'ha educat enmig de la natura. Gràficament, el contrast es troba entre els llocs tancats (angoixants i de colors foscos) i els grans espais oberts (acollidors i lluminosos).

És notable la capacitat de Rochette per a incloure en el relat totes aquestes diferents trames —narratives i intel·lectuals— sense entorpir mai la fluïdesa de la lectura ja que tots els elements hi apareixen d'una manera reposada, fins i tot subtil, a partir d'un breu diàleg, d'un gest, d'una imatge o d'un color. Alguns silencis, expliquen allò que no diuen les paraules. Hi ha una saviesa en la manera de narrar de Rochette que sens dubte és fruit del talent, d'una decisió estilística i de l'experiència d'una carrera que va començar als anys setanta. Autor en ple domini del seu art després d'haver buscat el seu estil durant dècades de provatures, sap que l'economia de mitjans maximitza els resultats poètics i emocionals.

Jean-Marc Rochette utilitza un estil gràfic que ressalta la bellesa indòmita dels escenaris, amb una paleta de colors on destaca el blau del cel. Un blau pur, net, fred. Un blau que sembla que pesi en situar-se damunt d'unes muntanyes nevades que, per contrast, imaginem fins i tot lleugeres, capaces d'elevat-se solemnes. Gairebé sentim el vent a la cara i agraïm que Rochette hagi tingut l'habilitat de dibuixar l'aire que respiren els seus personatges.

Una obra poètica, suggeridora, madura, fruit de la decantació d'elements que fan que només quedi allò que és essencial. *La darrera reina* ha suposat per a l'autor tres anys de feina i només té un punt agredolç que és saber que es tracta d'un comiat, doncs Rochette ha advertit que aquest serà el seu darrer àlbum. Abandona la historieta després d'escalar el cim més alt de la seva carrera. Un cim que, en aquest cas, té forma de llibre.

Jordi Canyissà